

Šarlis Bodleras

„PARYŽIAUS SPLINAS“. POEZIJA

DVIGUBAS KAMBARYS

Kambarys, panašus į svajonę, tikras *dvasios* kambarys, kurio sustingęs oras lengvai nusidažęs rausvais ir melsvais atspalviais.

Siela jame maudosi tingulio vonioje, iškvėpintoje galesiu ir geismu. Tai kažkas prieblandiška, melsva ir rausva; gašli svajonė užtėmio metu.

Baldai jame ištįsusių formų, suglebę ir bejėgiai, ir atrodo tarytum sapnuotų; lyg jie būtų apdovanoti miegeivišku gyvenimu, – kaip metalai ir augmenija. Audeklai kalba nebyle kalba, – kaip gėlės, kaip dangus, kaip besileidžiančios saulės.

Jokių meninių baisenybių sienose. Lyginant su tyra svajone, su neanalizuotu įspūdžiu, griežtai apibrėžtas, pozityvus menas yra piktžodžiavimas prieš Dievą. Viskas čia dvelkia pakankama darnos šviesa ir žavinčia jos tamsybe.

Vos vos juntamas puikus rinktinis kvapas, sumišęs su lengva drėgme, plūduriuoja ore, kur snūduriuojančią dvasią sūpauja šiltnamio pojūčiai.

Muslino lietus gausiai krinta prieš langus ir prieš lovą, liejasi sniego kriokliais. Lovoje guli Stabas, mano svajonių valdovė. Bet kodėl ji čia? Kas ją čia atvedė? Kokia jėga pasodino ją šiame džiaugsmų ir svajonių soste? Bet argi tai svarbu? Štai ji čia, ir aš ją atpažįstu!

Štai tos akys, kurių liepsna perveria prieblandą; tos subtilios ir baisios *žvalguonės*, kurias aš atpažįstu iš gąsdinančios jų piktybės. Jos vilioja, jos pavergia, jos ryja neatsargų žvilgsnį. Aš dažnai studijavau jas, tas juodas žvaigždes, keliančias nuostabą ir smalsumą.

Kokio gerojo demono dėka aš gyvenu apsuptas tylos paslapties, kvėpalų ir ramybės? O palaima! Tai, ką mes apskritai vadiname gyvenimu, net pačioje laimingiausioje jo plėtimosi stadijoje neturi nieko bendra su tuo aukščiausiuoju gyvenimu, kurį aš dabar pažįstu, kuriuo gardžiuojuosi minutė į minutę, sekundė į sekundę.

Ne! Nebėra minučių, nebėra sekundžių! Laikas išnyko; įsiviešpatavo Amžinybė, džiaugsmo amžinybė!

Bet pasigirdo stiprus, šiurpulingas smūgis į duris, ir aš, kaip savo pragariškuose sapnuose, pasijutau, lyg būčiau gavęs kauptuvu į pilvą.

Ir tada įėjo Šmėkla. Tai antstolis, ateinąs įstatymų vardu manęs kankinti; gėdinga sugulovė, atėjusi išrėkti savo skurdą ir kasdienio gyvenimo smulkmenomis prisidėti prie manojų skausmo; arba laikraščio redaktoriaus vaikėzas, atsiųstas išreikalauti rankraščio tęsinį.

Paradiziškas kambarys, stabas, mano sapnų valdovė, *Silfidė*, kaip sakydavo didysis René, visa ta magija, – išnyko kartu su grubiu Šmėklos smūgiu į duris.

Siaubas! Dabar aš atsimenu! Taip, atsimenu! Ši nešvari landynė, šis amžinojo nuobodulio būstas, yra mano. Štai čia dulkėti ir apdaužyti baldai; apspjaudytas židinyš be ugnies ir be žarijų; liūdni langai su lietaus išraustomis vagutėmis dulkėse; subraukyti arba nebaigti rankraščiai; kalendorius su pieštuku pažymėtomis negandą lemiančiomis datomis.

O tuos kito pasaulio kvapus, kuriais aš su ištobulintu jautrumu svaiginausi, pakeitė dvokiančio tabako tvaikas, sumišęs su kažkokiais vėmti verčiančiais pelėšiais. Dabar čia kvėpuojama apgižusiu beviltiškumu.

Šiame ankštame pasaulyje, kur tiek daug kas kelia šleikštulį, vienas vienintelis daiktas man šypsosi:

tai opiumo bonkutė, sena ir gąsdinanti draugė; kaip visos draugės, deja! derli glamonėjimų ir išdavysčių.

O! Taip! Laikas vėl pasirodė; jis dabar viešpatauja suvereno teisėmis. Su šiuo šlykščiu seniu grįžo visa jo demonišku palydovų eiseną: Atminimai, Gailėsiai, Mėšlungiai, Baimės, Košmarai ir Neurozės.

Aš užtikrinu jus, kad sekundės dabar tvirtai ir iškilmingai akcentuojamos, ir kiekviena jų, trykšdama iš laikrodžio, šaukia: „Aš esu Gyvenimas, nepakeliamas, nepermalduojamas Gyvenimas!“

Yra tik viena Sekundė žmogaus gyvenime, kurios užduotis – paskelbti gerą naujieną, *gerąją naujieną*, sukeliančią neišaiškinamą baimę kiekvienam.

Taip, Laikas viešpatauja; grįžo brutali jo diktatūra; ir jis mane varo, badydamas dvišakiu akstinu, lyg aš būčiau jautis. „Tad nuo! Į dešinę, asile! Gyvenk tad, pasmerktasis!“

Vertė Alfonsas Nyka-Niliūnas

GULBĖ

Victorui Hugo

I

Apie jus aš mąstau, Andromache! Upokšnis,
Vargšas, liūdintis veidrodis, švietęs kadais
Ir našlės graudulingoj didybėje šniokštęs,
Simeontas, nuo verksmo apsemtais krantais,

Apvaisino staiga mano atmintį našią,
Kai skliautus Karusėlio¹ galėjau išvysti.
Jau ankstesnio Paryžiaus nėra (formos gražios
Keičias žymiai greičiau, nei mirtinga širdis);

Vien tik dvasioj regiu visą lauką barakų,
Šėtras, tik ką iškeltas, eiles statinių,
Žolę, blokų krūvas, jos žalėsiais aptekę,
O ir šlamštas beformis ryklėj grindinių.

Kitados ten dryksodavo ilgas žvėrynas,
Ten iš ryto mačiau, kaip danguj su aušra
Šaltas Darbas išbunda, šviesus, o šiukšlynas
Slenka tartum juodi uraganai ore.

Gulbė sunkiai ištrūko iš purvino groto
Ir plėvėtomis kojom patraukė gatvę,
Kietu grindiniu vilko ji kūną plunksnotą
Linkui sausvagės ir – anei lašo snape,

¹ Carrousel – arka Paryžiuje.

Merkė savo sparnus ji į dulkes nervingai
Ir kalbėjo širdim ežerynų gimtų:
„Vandenie, kur esi? Kur, o žaibe, pradingai?“
Ji vaidenas lemtingų nelaimių mitu,

Ji į dangų dažnai, kaip Ovidijus sako,
Ji ironiškam dangui, spalvom mėlynom
Kelia galvą aukštyn ant konvulsiško kaklo,
Tarsi rykautų priekaištą Dievui, vienam!

II

Paryžius keičiasi, o nuliūdimas mano
Anei iš vietos! Rūmai, pastatai nauji,
Senieji priemiesčiai, – jau viskas kaip iš meno,
Bet atminimai net už uolą sunkesni.

Todėl prieš Luvrą stovint slegia vienas vaizdas:
Galvoju apie gulbės judesius keistus,
Kaip tremtiniai, kurie didžiuojasi ir vaipos,
Troškimų graužiama... O paskui apie jus,

O Andromache, tu iš glėbio sutuoktinio
Kaip gyvulys šlykštus nupuolei po Piru,
Prie tuščio kapo stovi ekstazėj, nusiminus;
Tik Hektoro našlė! O kitkas nešvaru.

Galvoju apie juočkę, ją džiova pagraužė,
Ji murkdosi purve, akiduobėm tuščiom
Gražiosios ieško Afrikos, kur palmės apsisiautę
Begaliniu rūku ir nesančiom miglom;

Ir apie tą, kurį tiek netekčių nutvilkė
Jau amžiams, amžinai! Kitus gaudžius verksmus,
Kurie pažindo Gėlą kaip gerą savo vilkę!
Apie vaikus, kur džiūsta kaip gėlės prie namų!

Todėl miške, kur mano siela pasitraukia,
Senieji Atminimai pūsteli ragu!
Man jūrininkai menas, užmirštieji, daugel,
Belaisviai, nugalėti!.. Dar daugelis kitų.

KELIONĖ

Maxime'ui Du Camp

I

Berniūkščiui, kurs auka žemėlapių, estampų,
Šis universumas – tik potroškių suma.
O! koks jis didelis, svajojančiam prie lempų,
Koks mažas po daugybės metų mintyse.

Išvykdam vienąryt, galvoj mūs liepsnos dega,
Širdis pilna pagiežos, geismo pelenų,
Keliaujam tuo ritmu, kur ašmenys pasako,
Beribę supdami ant marių baigtinų;

Vieni linksmi, apleidę tėviškę nedorą,
Kiti – nuo lopšio siaubo sprunka, dar apstu
Spėliotojų, kur moters vyzdžiuos plūduriuoja, –
Nuo Kirkės tironijos su grėsliu kvapu.

Kad žvėrimis nevirstų, jie visi svaiginas
Erdve, šviesa, paskliaučių spindesiu skaisčiu;
Ledai, kurie juos kanda, karštas saulės vynas
Lėtai jiems valo veidą, ženklus bučinių.

Tačiau tikri keleiviai – tie, kurie išvyksta,
Kad vyktų; pūslės, kur lengva širdim plevens,
Lemties neneigia jie, o priima iš viso,
Neklausia nieko jie, kartodami: „Tai bent!“

Šitie, kurių troškimai debesų formato,
Svajoja, kaip naujokas iš patrankos šaut,
Apie geismus, kurių nei žino, anei mato,
Kurie neturi vardo net prote žmogaus!

II

Mes mėgdžiojam, o siaube, tą kamuolį, sukutį,
Jų valsą ir jų šuolius; netgi pro miegus
Smalsumas gniuždo mus, neliauja vartalioti
Kaip Angelas beširdis saulių vainikus.

Tokia keista lemtis, kur tikslas keičia vietą,
Nebūna niekur jis, o gali būt visur!
Žmogus, kurio viltis neilsta, nepalieka,
Sau ieško atilsio be proto, o vikrus!

Tristiebė mūs dvasia Ikarijos sau ieško;
Iš denio balsas: „Ei, atmerkite akis!“
Beprotiškas ir karštas balsas mus aptaško:
„Šlovė... ir meilė... laimė! Akmenys akli.“

Salelė kiekviena, nurodyta sargybos,
Tai Eldoradas, mums žadėtasai Lemties,
Vaizduotė, kurioje jos orgija sužibo,
Suranda vien tik rifą švintant po nakties.

Varguolis, kur šalis vaiduokliškas mylėjo!
Grandinėm perjuostą jį teks į jūrą mest,
Jūreivį girtą, tą amerikų radėją,
Kurios kaip šmėklos mums apkartino gelmes.

Nelygu vagabundas, pėdinąs per purvą,
Svajoja apie Rojų nosis iškelta,
Užburtos akys randa Kapują sau, urvą
Visur, kur žvakė žybo, lūšnoj įžiebta.

III

O stulbiną keleiviai! Kiek kilnių idėjų
Išskaitom akyse, pranokstančių marias!
Atverkit dėžes, kur atmintį sudėję,
Kur eteris, akmuo žvaigždėtom skiauterėm.

Mes trokštame keliaut ne burėm apsigobę!
Užburkite, lai džiaugsmas kali su mumis,
Kad keltų mūsų dvasioj, įtemptoj kaip drobė,
Jūs atmintys su savo rėmais – dangumi.

Ką matėte tenai?

IV

„Žvaigždynai mirguliavo
Ir bangos, ir smilčių čėžėdavo kalnai,
Nepaisant sukrėtimų ir nelaimių savo,
Dažnai mes nuobodžiavom, kaip čionai.

Ir sauliška šlovė, ir jūros violetas,
Ir miestų gloria, vos saulė ima pult,
Uždegdavo širdy troškimą negirdėtą, –
Paskęsti danguje su atspindžiu alpiu.

Turtingi miestai, didingiausieji peizažai
Nėra turėję niekad tiek žavios slapties,
Kaip tie, kurie danguj savaimė pasidaro.
Troškimas nuolat ugdė nerimą širdies!

– O saldūs pomėgiai tik stiprina troškimą.
Jo medis tręšiamas tikrai bujos sparčiau,
Tačiau storėjant ir kietėjant žievei,
Į saulę šakos nori žvelgti iš arčiau!

Ar augsi visados aukščiau nei kiparisas,
Didysis medi? Mes su kruopštumu
Rajam albumui brėžiam keletą eskizų,
O broliai, jums patiks vaizdai iš tolumų!

Stabus pasveikinome puolę trimituoti;
Štai sostai, išpuošti drambliakauliu sunkiu,
Štai dailūs rūmai, juos sunku įsivaizduoti,
Jūs savo bankuos juos įpirktumėt vargu.

Kostiumų šnaresiai, akis svaigina klostės,
Ir moterys, dantų dažytų bei nagų,
Ir magai išmoningi, juos gyvatė glosto.”

V
O kas po to, po to?

VI
„O sąmonė vaikų!

Kad nepamirštume pranešt tatai, kas reikalinga,
Regėjome visur, bodėjomės seniai, –
Nuo pat viršaus žemyn tų kopėčių lemtingų
Senujų nuodėmių įkyrūs reginiai!

Šlykšti ir pasipūtus moteriškė, vergė,
Sudievinus save, be šleikštulio, grubi,
Rajus tironas, vyras, gobšas, apsidergęs,
Jis vergės vergas, srutos nuotekų griovy.

Žudikas besimėgaujās, auka, kuri užspringo;
Šventimai tie, kurie paskaninti kraujais;
Valdžios nuodai, despotą ugdantys nervingą,
Ir liaudis, nuo botago virtus gyvuliais;

Religijų gausa, kur panaši į mūsų,
Šturmu jos ima dangų visos; Šventuma,
Lyg pūko pataluos vartytūsi lepusis, –
Jam vinyš, ašutai – goslybė geidžiama.

Ir žmonija plepi, nuo genijaus apgirtus,
Pamišusi dabar, kaip andai praeity,
Ji šaukias Dievo sau, agonijoje įniršus:
– Paveikslė panašus, žūk mano prakeikty!

Kiti, mažiau kvaili, meilužiai Beprotybės,
Apleido bandą, bėga nuo genamų Lemties,
Jie slepiasi aguonpieny, į opijaus beribę!
– Štai Žemės biuletenis. Visos amžinasties.”

VII

Karčioji patirtie, kelionė į atsiskleidus!
Pasaulis vis tas pats, matavimų smulkių,
Vakar, rytoj, visad mums rodo mūsų veidus:
Oazę siaubo – dykroje nuobodulių.

Ar išvažiuot? ar likt? Tai lik, jei tik įstengi,
Važiuok, jei reikia to. Tas bėgs, tas susigūš,
Kad tik apgautų priešą, paspendusį žabangas,
Jis – Laikas. Daug tokių, kur spruks be atvangos,

Kaip žydas amžinas, apaštalai išklydę,
Kuriems pritrūksta amžiais vagonų ir laivų
Pabėgti nuo žudiko apgaulaus; kiti dar
Užmušt jį moka, neišlipę iš lopšių.

Kai pagalios batu nugarkaulį prispaus mum,
Galėsime tikėtis ir šaukti: „Na tai smeik!“
Taip Kinijon kadais mes plaukdavom prekiauti,
Akis įsmeigę tolin, sušiauštais plaukais,

Mes eisime į jūrą temstančių Šešėlių
Jaunučio keliauninko širdimi, džiugaus.
Ar girdit daug žavių balsų, jie slepia gėlą,
Jie gieda: „Štai čionai! Kas norit paragaut

Lotoso kvepiančio! Čia pasiskinti leista
Mums stebuklingų vaisių, kurių širdis stokos;
Ateikite apsvaigt nuo to saldumo keisto
Šios popietės, kuri neturi pabaigos!”

Iš įprasto akcento mes atpažįstam šmėklą;
Piladai, mūsų sūnūs, mums ties pirštų galus:
„Tam, kad atgautum širdį, nuplauki pas Elektrą!“
Mums tarė ta, kuriai bučiavome kelius.

VIII

Mirtie, senasis kapitone, metas! Judam!
Pabodo ši šalis! Pirmyn kitu keliu!
O jei dangus ir jūra kaip rašalas pajuodo,
Mūs širdys, pats žinai, pritvinkę spindulių!

Įpilk savų nuodų, suteik stiprumą brangų,
Mes trokštam, ši ugnis liepsnoja smilkiniuos,
Panert į bedugnes, į Pragarą ir Dangų,
Gelmėj Nežinomybės atrasti *naujut naujos!*

Vertė Sigita Geda